

СТРУКТУРА ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОФІЛАКТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ

ФЕЛИК Василь Іванович - кандидат юридичних наук, доцент, директор Прикарпатського юридичного інституту Національного університету «Одеська юридична академія»

УДК 342.9

Стаття посвячена определению структуры информационно-аналитического обеспечения профилактической деятельности Национальной полиции. Выявлено структуру ее информационно-аналитического обеспечения; охарактеризованы основные этапы информационно-аналитического обеспечения профилактической деятельности Национальной полиции; разработаны предложения в отношении направлений совершенствования этого процесса.

Ключевые слова: *Национальная полиция, профилактика, правонарушения, информация, обеспечение, структура.*

Постановка проблеми

Одним із найбільш важливих напрямків забезпечення профілактичної діяльності Національної поліції виступає інформаційно-аналітичне забезпечення, завдяки якому органи поліції отримують необхідну для профілактичної роботи інформацію, а також забезпечуються багатофункціональною системою її обробки, аналізу та систематизації. Інформаційне забезпечення тому і розглядається, як правило, у нерозривному зв'язку з аналітичним, оскільки сама по собі інформація без її належної обробки та системного аналізу, не може бути використана з достатньою ефективністю.

Необхідність дослідження структури інформаційно-аналітичного забезпечення профілактичної діяльності Національної поліції обумовлена тим, що даний процес безпосередньо відображає специфіку ін-

формаційного обігу в органах поліції, спосіб організації інформаційних систем, порядок їх експлуатації з метою провадження профілактичної роботи.

Актуальність теми дослідження підтверджується відсутністю наукових робіт, що присвячені визначенню структури інформаційно-аналітичного забезпечення профілактичної діяльності Національної поліції на основі нового законодавства в цій сфері, що у поєднанні з необхідністю комплексного наукового аналізу даного питання обумовлює важливість та своєчасність даної статті.

Стан дослідження

Окремі питання інформаційно-аналітичного забезпечення діяльності державних органів, і зокрема, органів внутрішніх справ, досліджувало чимало науковців, серед яких слід виділити таких, як: В. І. Барко, В. А. Грабельников, О. В. Джафарова, Р. А. Коваль, І. В. Ковтун, А. М. Куліш, К. Ю. Линьов, Н. П. Матюхіна, В. В. Мозоль, О. В. Негодченко, С. М. Петренко, В. Ю. Степанов, С. І. Соха, С. В. Шестаков та багато інших. Однак, на сьогоднішній день відсутні комплексні дослідження, присвячені визначенню структури інформаційно-аналітичного забезпечення профілактичної діяльності Національної поліції, що ще раз підкреслює важливість та актуальність запропонованої теми.

Мета та завдання дослідження

Метою статті є визначення структури інформаційно-аналітичного забезпечення профілактичної діяльності Національної поліції України. Для досягнення поставленої мети в статті планується виконати наступні завдання: виявити структуру інформаційно-аналітичного забезпечення; охарактеризувати основні етапи інформаційно-аналітичного забезпечення профілактичної діяльності Національної поліції; розробити пропозиції щодо напрямків удосконалення цього процесу.

Викладення основного матеріалу

Забезпечення органів державної влади інформацією різного змісту та обсягу є необхідною умовою не тільки ефективного прийняття ними управлінських рішень, але і нормального функціонування.

В структурі інформаційно-аналітичного забезпечення профілактичної діяльності Національної поліції України необхідно виділити такі етапи:

1. Отримання вхідної інформації, необхідної для прийняття управлінського рішення.

Джерела походження вхідної інформації можуть бути різноманітними, наприклад: заяви та повідомлення про вчинене правопорушення; самостійне сприйняття подій та їх наслідків та відповідне документування; надходження інших звернень громадян та юридичних осіб, органів державної влади та ін.; надходження наказів або інших документів від керівництва тощо. В деяких випадках пошук первинної інформації здійснюється самостійно за власною ініціативою працівником поліції, який уповноважений виконувати профілактичну роботу. Наприклад, такий пошук інформації відбувається під час патрулювання або профілактичного обходу адміністративної дільниці.

Для вчинення окремих профілактичних дій поліцейський повинен отримати постанову суду. Зокрема, для встановлення адміністративного нагляду за особами, звільненими з місць позбавлення волі поліцейський готує подання, у якому визначає обмеження, які пропонує встановити на підставі ст. 10 Закону «Про адміністративний нагляд за

особами, звільненими з місць позбавлення волі» щодо поведінки піднаглядного, та обґрунтування доцільності таких заходів [1]. Дане подання з іншими матеріалами справи розглядаються суддею, який виносить постанову. Вже на підставі цієї постанови поліцейський приймає відповідне управлінське рішення щодо вжиття або не вжиття профілактичних заходів у формі адміністративного нагляду з особою, яка звільнилася з місць позбавлення волі.

Вхідна інформація може також надходити в автоматичному режимі, наприклад, з камер спостереження, сигналізації (при охороні певних об'єктів) або з камер автоматичної фіксації порушень Правил дорожнього руху.

Отже, вхідна інформація може надходити в документальній або недокументальній формі (у вигляді візуального або звукового сприйняття).

2. Фіксація або документування вхідної інформації та її внутрішнє переміщення.

Будь-яка вхідна інформація, незалежно від джерела її надходження або походження, підлягає обов'язковій реєстрації або, якщо ця інформація отримана в недокументальній формі, підлягає документуванню.

Порядок формування документів в органах поліції, склад реквізитів документів; вимоги до змісту і розташування реквізитів документів; вимоги до бланків та оформлення документів; вимоги до документів, які виготовляють за допомогою друкувальних засобів визначається Наказом Міністерства внутрішніх справ України «Про затвердження Інструкції з оформлення документів у системі Міністерства внутрішніх справ України» [2].

Заяви та повідомлення, які надходять до органів поліції підлягають обов'язковій реєстрації, яка здійснюється у відповідності до Наказу Міністерства внутрішніх справ України «Про затвердження Інструкції про порядок ведення єдиного обліку в органах поліції заяв і повідомлень про вчинені кримінальні правопорушення та інші події» [3].

Документування адміністративного правопорушення здійснюється за допомогою: складання протоколів про адміністративні правопорушення, протоколів про адміні-

стративні затримання, протоколів про вилучення речей і документів, протоколів про огляд речей та особистий огляд, а також отримання пояснення від осіб, які притягаються до адміністративної відповідальності, потерпілих, свідків здійснюють уповноважені на те посадові особи органів поліції [4]. Основним документом є протокол про адміністративне правопорушення, який є правовою підставою для вжиття заходів щодо припинення або попередження вчинення правопорушень.

В особливому порядку відбувається оформлення матеріалів адміністративних правопорушень в сфері порушення Правил дорожнього руху, зафіксованих в автоматичному режимі. Адміністративні матеріали по таким справам, оформлені поліцейським, протягом однієї доби надсилаються до підрозділів адміністративної практики для подальшої їх реєстрації та опрацювання. Особа, яка здійснює контроль за використанням бланків про адміністративне правопорушення та постанов про адміністративне правопорушення, одночасно здійснює перевірку правомірності оформлення адміністративних матеріалів [5]. Відповідно до ч. 2 ст. 258 КУпАП протокол не складається у разі вчинення адміністративних правопорушень, розгляд яких віднесено до компетенції Національної поліції, та адміністративних правопорушень у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, зафіксованих в автоматичному режимі [6].

Автоматизований облік адміністративних правопорушень здійснюється в інтегрованій інформаційно-пошуковій системі на підставі протоколів (постанов), складених (винесених) уповноваженими на те посадовими особами Національної поліції. Начальники органів Національної поліції визначають уповноважених працівників органів Національної поліції, яким у зв'язку з виконанням ними службових обов'язків необхідно надати доступ до інформаційно-пошукової системи для формування автоматизованого обліку адміністративних правопорушень [7]. Отже, відомості до інформаційно-пошукової системи вносяться на підставі протоколів або постанов (якщо протокол не

складається) про адміністративне правопорушення.

Відомості про виявлене адміністративне правопорушення вносяться до електронної картки про адміністративне правопорушення.

Окремо розглянемо документування та реєстрацію інших джерел інформації, необхідної для здійснення профілактичної роботи.

Так, інформація може фіксуватися за допомогою системи відеоспостереження – сукупності відеокамер, телевізійних камер, каналів зв'язку, пристроїв для збереження, обробки, відтворення, перетворення відеоінформації, інших технічних засобів та кінцевих терміналів. В такому випадку відображення інформації у візуальній формі здійснюється на кінцевому терміналі – спеціальному пристрої [8]. Відомості, отримані в такій формі, фіксуються та використовуються у відповідності до Закону «Про телекомунікації» [9].

Дільничні інспектори (офіцери) поліції також за результатами первинного ознайомлення з адміністративною дільницею формують паспорт на адміністративну дільницю – документ, який ведеться дільничним інспектором поліції з метою накопичення інформації про адміністративну дільницю [10].

Накопичена таким чином інформація переміщується до відповідного відділу або підрозділу органів поліції або іншого органу (наприклад, у випадку, якщо органи поліції уповноважені лише складати протоколи про адміністративні правопорушення, а розгляд справи покладається на інші державні органи), відповідального за прийняття рішення на підставі цієї інформації.

3. Обробка, систематизація та аналіз інформації, з метою прийняття управлінського рішення щодо вжиття заходів з профілактики правопорушень.

Після надходження інформації вже в документальній формі та її реєстрації у визначеному порядку у автоматизованій інформаційно-пошуковій системі, вона підлягає, у разі необхідності, обробці та аналізу. Так, розгляд справи про адміністративне правопорушення здійснюється на підставі про-

токолу та інших матеріалів справи. В цьому разі аналізу підлягають обставини справи, показання свідків та інформація, отримана з інших джерел доказування, системний аналіз норм права та ін.

Під час роботи зі зверненнями громадян та юридичних осіб, в тому числі реагування на повідомлення про вчинення насильства в сім'ї або інше правопорушення, поліцейський аналізує викладену в заяві інформацію, перевіряє її достовірність на підставі наявних або самостійно зібраних даних, приймає рішення щодо подальших дій, в тому числі щодо застосування поліцейських заходів.

У разі застосування поліцейських заходів складається відповідний протокол, а у разі застосування вогнепальної зброї – також письмове повідомлення безпосереднього керівника.

В деяких випадках, зокрема, під час охорони відповідних об'єктів органами поліції, необхідне невідкладне реагування на отриманий сигнал (наприклад, з камер спостереження, сигналізації тощо). За таких обставин значення має інформація про місце, з якого надійшов сигнал. Про подальші дії, спрямовані на відвернення або зупинення вчинення правопорушення або злочину на охоронюваному об'єкті, поліцейський складає протокол.

Нерідко, підставою для вжиття профілактичних заходів є наказ безпосереднього керівника поліцейського. Тоді аналізу підлягає лише законності цього наказу, адже відповідно до ст. 8 Закону України «Про Національну поліцію» поліцейському заборонено виконувати злочинні чи явно незаконні розпорядження та накази [11].

4. Документування результатів вжиття профілактичних заходів або інших прийнятих рішень.

За наслідками розгляду справ про адміністративне правопорушення, які уповноважені розглядати органи поліції, виносяться постанови у відповідності до КУпАП. По справі про адміністративне правопорушення може бути винесена одна з таких постанов: 1) про накладення адміністративного стягнення; 2) про застосування заходів

впливу, передбачених статтею 24-1 КУпАП; 3) про закриття справи [6].

Невід'ємною частиною профілактичної роботи, що здійснюється органами поліції в процесі розгляду та прийняття рішень в справах про адміністративні правопорушення, є виявлення та узагальнення причин та умов, які сприяють вчиненню правопорушень з метою подальшого вжиття заходів щодо їх усунення. Частково, інформація про умови та причини вчинення правопорушення міститься в протоколах та постановках у справах про адміністративні правопорушення, характеристиках на особу правопорушника. Однак, спеціального документу, в якому поліцейський відображав би з подальшим узагальненням інформації про причини та умови вчинення правопорушення, законодавством України не передбачено.

Про прийняте рішення щодо застосування профілактичних заходів до окремих осіб дільничний інспектор (офіцер) поліції формує та зберігає в електронному вигляді відомості на підоблікових осіб, які проживають на території адміністративної дільниці. Також заводяться справи щодо раніше судимих осіб, яким встановлено адміністративний нагляд, та осіб, засуджених до позбавлення волі за тяжкі, особливо тяжкі злочини або засуджених два і більше разів до позбавлення волі за умисні злочини. У разі переїзду профілактикованої особи на нове місце проживання до відповідного органу поліції за територіальністю протягом п'яти днів надсилається відповідна інформація [10].

Отже, за результатами аналізу первинної інформації органами поліції може прийматися одне з таких рішень: про притягнення особи до адміністративної відповідальності із визначенням конкретної міри адміністративного впливу; про передачу матеріалів адміністративної справи на розгляд до іншого уповноваженого органу; про поставлення особи на профілактичний облік; про застосування поліцейських превентивних або примусових заходів тощо. Кожне з прийнятих рішень оформлюється у відповідній формі: постановою в справі про адміністративне правопорушення; протоколом про за-

стосування поліцейських заходів; подання до суду тощо.

5. Формування та направлення до адресатів вихідної інформації.

Це завершальний етап інформаційно-аналітичного забезпечення, на якому відбувається оформлення результатів профілактичної діяльності, складання звітів та інше узагальнення інформації та доведення її до відома громадян, державних органів та ін. Так, наприклад, дільничного інспектора (офіцера) поліції за результатами профілактичної діяльності формує звіт перед населенням – форма профілактичної роботи, яка включає систематичне доведення до відома громадян інформації про стан правопорядку на адміністративній дільниці, заходи, які вживаються органом поліції щодо попередження правопорушень з метою підвищення авторитету та довіри населення до його діяльності [10].

Крім того, дільничні інспектори поліції направляють до органів державної влади та місцевого самоврядування, громадським організаціям, трудовим колективам і громадськості за місцем проживання особи пропозиції щодо: усунення причин та умов, які призводять до вчинення правопорушень; ужиття заходів з метою попередження насильства в сім'ї, надання соціальної допомоги сім'ям, що опинилися в складних життєвих обставинах; призупинення (припинення) діяльності громадських формувань з охорони громадського порядку, які неналежним чином виконують свої обов'язки [10].

Вихідні документи також формуються органами поліції при роботі зі зверненнями громадян у формі відповідей та постанов, а також у формі статистичних звітів, що подаються до органів державної статистики, органів прокуратури, Міністерство внутрішніх справ України.

Проведений аналіз етапів процесу інформаційно-аналітичного забезпечення профілактичної діяльності Національної поліції показав, що даний процес являє собою завершений цикл, на початку якого надходить вхідна інформація, а по закінченню – формується вихідна.

Інформаційно-аналітичне забезпечення профілактичної діяльності Національної поліції України регламентовано законами та чисельними підзаконними нормативно-правовими актами. У зв'язку з чим виникає необхідність у певній систематизації цих актів, наприклад, об'єднанні деяких з них за предметом відання: в сфері документування та обліку адміністративних правопорушень, в сфері документування та обліку даних, отриманих із систем централізованого спостереження та ін. Між тим, варто вказати на деякі позитивні зміни в цій сфері, однією з яких є закріплення на рівні закону всіх видів інформаційних баз даних, які формуються в органах поліції, а також порядку оновлення та використання інформації з них. Однак, для подальшого удосконалення інформаційного забезпечення профілактичної діяльності органів поліції необхідно розробити інструкції щодо ведення окремих інформаційних баз даних (наприклад, щодо осіб, які перебувають на профілактичному обліку), а також запровадити ведення статистичної звітності кількісних та якісних показників адміністративних правопорушень.

Література

1. Про адміністративний нагляд за особами, звільненими з місць позбавлення волі: Закон України від 01.12.1994 № 264/94-ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1994. – № 52. – Ст. 455.
2. Про затвердження Інструкції з оформлення документів у системі МВС України: Наказ Міністерства внутрішніх справ України від 27.07.2012 р. № 650. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.pnu.gov.ua/uk/publish/article/788953>.
3. Про затвердження Інструкції про порядок ведення єдиного обліку в органах поліції заяв і повідомлень про вчинені кримінальні правопорушення та інші події: Наказ Міністерства внутрішніх справ України від 06.11.2015 № 1377 // Офіційний вісник України. – 2015. – № 99. – Ст. 3406.
4. Про затвердження Інструкції з оформлення матеріалів про адміністративні правопорушення в органах поліції: Наказ Міністерства внутрішніх справ України

АНОТАЦІЯ

Стаття присвячена визначенню структури інформаційно-аналітичного забезпечення профілактичної діяльності Національної поліції. Виявлено структуру її інформаційно-аналітичного забезпечення; охарактеризовано основні етапи інформаційно-аналітичного забезпечення профілактичної діяльності Національної поліції; розроблено пропозиції щодо напрямків удосконалення цього процесу.

Ключові слова: Національна поліція, профілактика, правопорушення, інформація, забезпечення, структура.

SUMMARY

The article is devoted to defining the structure of information and analytical support of the National Preventive Police. Discovered the structure of information and analytical support; the basic stages of information-analytical support of the National Preventive Police; suggestions on areas of improvement of the process.

Keywords: National Police, prevention, offense information security structure.

від 06.11.2015 № 1376 // Офіційний вісник України. – 2015. – № 99. – Ст. 3405.

5. Про затвердження Інструкції з оформлення поліцейськими матеріалів про адміністративні правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, зафіксовані не в автоматичному режимі: Наказ Міністерства внутрішніх справ України від 07.11.2015 № 1395 // Офіційний вісник України. – 2015. – № 88. – Ст. 2964.

6. Кодекс України про адміністративні правопорушення: Кодекс України від 07.12.1984 № 8073-X // Відомості Верховної Ради Української РСР. – 1984. – додаток до № 51. – Ст. 1122.

7. Про затвердження Інструкції з автоматизованого обліку адміністративних правопорушень: Наказ Міністерства внутрішніх справ України від 04.07.2016 № 595 // Офіційний вісник України. – 2016. – № 63. – Ст. 2139.

8. Про затвердження Інструкції про порядок взаємного використання систем відеоспостереження Служби безпеки України, Управління державної охорони України та Міністерства внутрішніх справ України: спільний Наказ Служби безпеки України, Управління державної охорони України та Міністерства внутрішніх справ України від 25.08.2015 № 545/493/1017 // Офіційний вісник України. – 2015. – № 77. – Ст. 2556.

9. Про телекомунікації: Закон України від 18.11.2003 № 1280-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2004. – № 12. – Ст. 155.

10. Про затвердження Положення про службу дільничних інспекторів міліції в системі Міністерства внутрішніх справ України: Наказ Міністерства внутрішніх справ України від 11.11.2010 № 550 // Офіційний вісник України. – 2010. – № 95. – Ст. 3386.

11. Про Національну поліцію: Закон України від 02.07.2015 № 580-VIII // Відомості Верховної Ради України. – 2015. – № 40-41. – Ст. 379.